

Svätý František z Assisi – predchodca medzináboženského dialógu?

Carlo Codega

7. augusta 2021 ✝ Cirkev

Zdroj: wikimedia commons

Nie je nič neobvyklé, že historické osobnosti, ktoré skutočne existovali, sú v priebehu času skresľované a ich význam manipulovaný potomkami, ktorí v príkladoch minulosti hľadajú ospravedlnenie svojich omylov. Ba dá sa povedať, že 20. storočie, najmä v totalitných režimoch, túto schému reinterpretácie udalostí a historických osobností robilo priam s vedeckou systematickosťou.

Bežne aj svätí – ba dokonca aj samotné Vtelené Slovo – sú interpretovaní, vykladaní novým spôsobom či „prehodnocovaní“, aby takto podopreli najrozličnejšie teologické, politické alebo ideologické omyly. Nie tak dávno sa Kristus v niektorých vybájaných predstavách stal prvým socialistom, prvým revolucionárom či prvým bojovníkom za idey roku 1968.

Neraz reinterpretácia postavy ju natoľko vzdáľuje od historickej reality, že ju ľudia začnú vnímať takmer protichodne oproti tomu, čím skutočne bola. Aby sme boli konkrétni, prezradíme, že v tomto prípade máme na mysli svätého Františka z Assisi: toho, ktorý je vo verejnosti bežne vnímaný iba ako svätec pokoja a lásky, ktorý s vtáčikmi sediacimi mu na rukách hovorí o kráse prírody.

Legenda červená, zelená a dúhová

Nemáme nič proti titulom priznávaným sv. Františkovi – hoci sú dosť povrchné – ako svätec pokoja, lásky a prírody za podmienky, že pokoj nie je stotožňovaný s pacifizmom, láska so sentimentalizmom a príroda s environmentalizmom, teda s ideológiami či tendenciami, ktoré sú na míle vzdialené od termínu, od ktorého si berú meno.

Opravdivý mier v skutočnosti nie je pacifizmom, pretože radikálne nevylučuje vojnu, ale pripúšťa ju ako prostriedok na zachovanie alebo obnovenie ozajstného mieru, to znamená pokoja poriadku. Pravá láska nie je sentimentom mäkkýšov, ale má pevnú oporu, ktorou je pravda, na ktorej stojí, a z ktorej vychádza,

pretože **pravá láska je rozhodnutím vôle, ktorá poučená rozumom miluje to, čo je dobré, a nenávidí to, čo je zlé**, čo však pre pominuteľný sentimentalizmus je neprijateľné.

Príroda teda – podľa správnej kresťanskej úvahy – určite nie je božským a osobným bytím (Matka príroda), ani cieľom samým osebe, ale skôr prostriedkom, ktorý nám Boh dal, aby sme prežili a objavovali v jej kráse stopy (*vestigia*, ako ich nazval svätý Bonaventúra) Stvoriteľovho diela.

Nemienime sa v celej šírke zaoberať problémom tejto ružovej (sentimentalizmus), zelenej (environmentalizmus) alebo dúhovej (pacifizmus i – prečo nie – trochu homosexualizmu) legendy o sv. Františkovi, ale chceme ukázať, ako deformácia, s ktorou súčasná „kultúra“ interpretuje postavu sv. Františka z Assisi (trochu pacifista, trochu ekolog, trochu charizmatický predchodca protestantizmu) je v skutočnosti tými istými historickými prameňmi otvorene vyvracaná minimálne aspoň v jednom bode – nepochybujeme však, že aj v ostatných – čiže pokiaľ ide o údajný indiferentizmus alebo náboženský latitudinarizmus.

V takejto vízii by bol sv. František nielen prvý, kto otvoril cestu k protestantizmu tým, že sa odpútal od príliš bohatej a „inštitucionálnej“ hierarchickej Cirkvi, ktorá údajne dusila jeho charizmatické náboženské cítenie, ale aj prvý, kto relativizoval kresťanskú pravdu, pretože pochopil, že aj ostatné náboženstvá sú dobré a platné. V tomto zmysle je svätý František pre mnohých zástancom dnešného ekumenizmu či medzináboženského dialógu, pretože ako prvý vraj odsúdil križiacke výpravy a pokojne a bez zbraní sa vydal za sultánom bez úmyslu obrátiť ho na vieru s jediným zámerom – viesť s ním rovnocenný dialóg.

V tejto návšteve svätého Františka u sultána mnohí chcú vidieť dokonca dôkaz, že katolícka Cirkev sa musí zrieknuť presvedčania druhých o pravdivosti Božieho zjavenia, a zbavená všetkého, dokonca aj svojich istôt, musí kráčať pokorne v ústrety k ostatným, aby vydávala svedectvo o svojej blízkosti k hlbokému ľudskému zmyslu, ktorý vyjadruje každé náboženstvo. To, že chcú tvrdiť takéto nezmysly, je nepríjemné, ale že sa potom chcú aj odvolávať na svätého Františka, je ešte horšia provokácia, ktorú treba korigovať – na základe historických zdrojov – najmä kvôli tomu, že nedávno uplynulo 800 rokov od návštevy svätca z Assisi u sultána a tiež preto, že po návšteve pápeža Františka v Spojených arabských emirátoch malo toto výročie veľký ohlas v médiách.

Putovanie svätého Františka do Svätej zeme

Postupujme však poporiadku. Sme v roku 1219, keď sa svätý František po tretíkrát pokúša dostať do moslimských krajín, po dvoch neúspešných pokusoch: prvý sa nepodaril kvôli stroskotaniu lode na balkánskych pobrežiach (FF 1171) a druhý pre chorobu, ktorá v Španielsku prerušila jeho putovanie smerom k Maroku. Tentokrát sa však svätému Františkovi v sprievode brata Illuminata da Rietiho podarilo dostať sa do Sýrie.

V prvom rade treba zdôrazniť, že pri tejto príležitosti, rovnako ako pri dvoch predchádzajúcich, dôvod jeho cesty na Blízky východ nesúvisel priamo s prebiehajúcou krížovou výpravou (podľa tradičného výpočtu „piatou“), ale viedli ho iné dôvody. Predovšetkým – ako hovorí Dante – bol to „*smäd po mučeníctve*“ (Paradiso XI, 100), ktorý svätý František považoval za najhodnejší možný osud františkána, takže až keď jeho rád mal prvých mučeníkov (františkánskych protomartýrov z roku 1220 v Maroku), mohol sa pochváliť tým, že: „*Teraz môžem povedať, že mám skutočne piatich menších bratov (františkánov)*“.

Po druhé, **cesta bola motivovaná túžbou obrátiť moslimských neveriacich** slovami, ak by uverili, v opačnom prípade svedectvom mučeníckej smrti: „*šíriť vyliatím vlastnej krvi vieru v Najsvätejšiu Trojicu*“ (FF 1172), vysvetľuje sv. Bonaventúra a presne uviedol dogmu viery, ktorá moslimov najviac poburuje.

Takže medzi cestou svätca a prebiehajúcou krížovou výpravou v jej najdelikátnejšom momente nebola nijaká súvislosť? Ak to nemožno s istotou potvrdiť, nedá sa to ani poprieť, najmä ak vezmeme do úvahy, že krížová výprava bojovala nie v samotnej Svätej zemi, ale v Egypte a práve tam sa náš svätý určite nie náhodou ocitol. Je pravda, že v tom čase boli kresťania zo Svätej zeme vyhodení – sultán totiž vydal krutý edikt, podľa ktorého si každý, kto mu prinesie hlavu kresťana, vyslúži zlatý *bezant* –, ale je tiež pravda, že svätec z Assisi sa mohol za svojimi vecami namiesto do Egypta vybrať priamo tam.

Svätý František dobre poznal svet rytierov a ideál krížovej výpravy a netreba zabúdať, že skôr ako pochopil, k čomu ho Boh volá, sám chcel vstúpiť ku križiakom, ktorých Gualtieri da Brienne zhromažďoval v Apúlii na štvrtú výpravu. Medzi nasledovníkmi svätého Františka boli rytieri aj zbožní veriaci, a stredoveké obrazy rytierov hojne rezonujú v slovách svätca z Assisi, ktorý svojich bratov prirovnal k „rytierom okrúhleho stola“ (FF 1624). To všetko uvádzame nielen pre vysvetlenie, prečo pravdepodobne prítomnosť sv. Františka v križiackom tábore počas obliehania Damietty nebola náhodná, ale aj preto, aby sme poukázali na **absurdnosť pripisovať svätcovi z Assisi odpor voči krížovej výprave**, ktorý nevyplýva z nijakého jeho spisu či slova, ktoré by jednoznačne svedčili o opaku.

Philip Fruytiers, Sv František z Assisi

zdroj: wikimedia commons

Svätý František a piata krížová výprava

Svätý František, rovnako ako každý kresťan vo vtedajšej dobe, si želal, aby križiacke výpravy dopadli priaznivo pre stredoveké kresťanstvo, aby oslobodili Svätú zem a vyhnali moslimov, ktorí opakované bránili púťam alebo utláčali kresťanov. Toto tvrdenie je nespochybniteľné a ani notoricky známe udalosti v tábore Damietta nedokazujú opak. Ako je dobre známe, v predvečer dôležitého útoku svätec – inšpirovaný Bohom – bol si istý, že pre kresťanov nedopadne dobre a preto – taktiež pobádaný bratom Fra Illuminatom – „*energicky sa postavil pred križiakov, varoval ich a odrádzal od útoku ohlasujúc porážku*“ (FF 1190).

Nanešťastie svätci neverili a kresťanská armáda na druhý deň bola porazená a utrpela ťažké straty (podľa sv. Bonaventúru šesťtisíc mŕtvych a zajatcov). Dedukovať z tohto pokusu svätého Františka, že bol proti križiackej výprave ako takej, je výplod fantázie aj vzhľadom na jednoduchý postreh: ak by si svätec z Assisi želal koniec križiackych výprav, bol by uprednostnil porážku kresťanskej armády, a nie snahu vyhnúť sa jej! Svätý František sa nestaval proti križiackej výprave ani proti vojne samotnej, ale chcel predísť smrti mnohých kresťanov. Aký mal konkrétny dôvod pre to, nevieme, a možno to nevedel ani sám svätý František, keďže božské zjavenie ho pobádalo k tomu, aby od útoku odrádzal, ale iné dôvody mu neuviedlo.

O tomto dôvode možno vysloviť rôzne hypotézy alebo si dokonca myslieť, že bola Božia vôľa potrestať kresťanskú armádu za to, že čistý križiacky ideál priveľmi kontaminovala ľudskými kalkuláciami a cieľmi: anonymný kronikár – známy pod menom Heraklius – poukazuje na to, že sv. František „*si všímal zlo a hriech, ktoré sa začali vzmáhať medzi ľuďmi v tábore*“ (FF 2238).

Blahoslavený Tomáš z Celana to komentuje ostrými slovami: „***Tvrdohlavosť zvyčajne vedie k záhube, pretože keď človek dôveruje iba vo vlastné sily, nezaslúži si nebeskú pomoc. Ak totiž človek dúfa vo víťazstvo zhora, musí aj útočiť iba pod božskou inšpiráciou.***“ Treba pripomenúť – ako je historicky známe –, že v piatej križiackej výprave dominovala smutná postava pápežského legáta, španielskeho kardinála Pelagia, ktorý sa z ambícií zmiešaných s nepripravenosťou neuvážene rozhodol vyzvať sultána Malika-al-Kámila. Ten, zahnaný do úzkych veľkou križiackou armádou, vyhlásil, že je ochotný vzdať sa Jeruzalema, ak križiaci zanechajú obliehanie dôležitého prístavu Damietta.

Kardinál Pelagius, príliš si istý sám sebou, napriek názoru svojich veliteľov, túto ponuku odmietol a pokúsil sa donútiť sultána, aby úplne kapituloval. Nakoniec napriek porážke predpovedanej svätým Františkom, Damietta – vyčerpaná dlhým obliehaním – padla, ale prevaha križiakov dlho netrvala, nikdy sa im nepodarilo dostať sa do Svätej zeme; ba v skutočnosti sa čoskoro museli egyptského prístavu opäť vzdať.

Možno konanie sv. Františka bolo namierené práve proti tejto šialenej voľbe kardinála, ktorý sa vlastne postavil aj proti účelu križiackej výpravy, ktorá nemala mať politické ciele, iba oslobodenie Svätej zeme. V každom prípade varovanie svätého Františka neznamenal odsúdenie križiackej výpravy a ako také nebolo vnímané ani súčasníkmi. Kronikár Herakleitových dejín, určite priaznivo naklonený križiakom, zdôrazňuje, že svätý František „*prišiel k vojsku v Damiette a veľmi dobre tam pôsobil*“ (FF 2238). Stačí si pomyslieť, že veliteľ kresťanského vojska, jeruzalemský kráľ Ján z Brienne, bol tak očarený postavou svätca z Assisi, že po jeho smrti žiadal a dosiahol, aby bol pochovaný v dolnej bazilike v Assisi, kde sa dodnes nachádza jeho hrob.

Nový križiacky duch

Niektorí dokonca odchod sv. Františka z Assisi z križiackeho tábora do sultánovej zeme vysvetľovali ako tichú kritiku krížovej výpravy, akoby František chcel týmto naznačiť, že jeho pokojný a neozbrojený spôsob konania bol správny, zatiaľ čo použitie zbraní proti moslimom bolo nesprávne. V skutočnosti ide o historické nedorozumenie: svätý František odchádza na Blízky východ predovšetkým – ako sme už povedali –, aby dosiahol mučeníctvo a s ním (alebo bez neho) obrátenie moslimských nevercov. Nič z toho však nebolo cieľom križiackej výpravy, ktorá nemala za cieľ konvertovať moslimov a už vôbec nie podmaniť si ich a potom nútiť, aby sa dali pokrstiť.

Križiacka výprava bola spravodlivá vojna zameraná na obnovenie práv kresťanstva vo Svätej zemi, inými slovami vlastníctva Svätých miest alebo prinajmenšom nespochybniteľného práva kresťanov putovať na miesta posvätené prítomnosťou nášho Pána a spásonosnými udalosťami Vykúpenia. Svätý František nekritizuje križiacku výpravu svojimi činmi, pretože jednoducho má úplne iný cieľ než križiaci.

Možno by sa dalo povedať, že **mlčky a svojím príkladom pripomína križiakom, že na druhej strane bojiska sú duše, ktoré treba obrátiť a spasiť**, ale v žiadnom prípade to neznamenal odsúdenie spravodlivého a posvätného ideálu znovudobytia Svätej zeme a umožnenia púť kresťanom. Možno poukazuje na vyšší cieľ – skôr dobytie duší než dobytie Svätej zeme –, ale bez toho, aby vylučoval či dokonca odsudzoval nižší cieľ.

Pripravuje pôdu pre nový druh boja a križiackej výpravy, ktorá je duchovná, bojujúca o duše, ale bez toho, aby sa staval proti „pozemskej“ krížovej výprave za záchranu kresťanskej vlády v Jeruzaleme. V každom prípade svedectvo spoločníka sv. Františka – Fra Illuminata da Rietiho – o postoji svätca ku krížovej výprave znie ešte nepríjemnejšie pre uši moderných „dialogistov“ a ekumenistov, pretože ak sv. František kritizoval krížovú výpravu, **kritizoval jej slabosť a nie prvelkú silu.**

Podľa Fra Illuminata, sultánovi, ktorý ho obvinil, že križiaci sa neriadili Ježišovým učením, podľa ktorého nemali odplácať zlo zlom, svätý odpovedal: *„Zdá sa mi, že si nečítal celé evanjelium Krista, nášho Pána. Na inom mieste je napísané: A ak ťa zvädza na hriech tvoje oko, vylúp ho a odhod' od seba: (...) Práve z tohto dôvodu kresťania oprávnené napádajú vás a krajiny, ktoré ste obsadili, pretože sa rúhate Kristovmu menu a odvraciate od jeho kultu stále viac ľudí“* (FF 2691).

Svätý František krížové výpravy zďaleka neodsúdil, ale **vniesol do katolicizmu nového a radikálnejšieho križiackeho ducha**, ktorý mal priniesť ovocie a oživiť katolícku Cirkev.

„Ani prítomnosť pyšného sultána ...“ (Par, XI)

V tomto bode tí, ktorí vidia vo sv. Františkovi predchodcu medzináboženského dialógu a synkretizmu, do ktorého takýto dialóg často vyúsťuje, budú vidieť vo svätcovi z Assisi, ktorý ide k sultánovi, nielen odsúdenie používania zbraní z náboženských dôvodov, ale aj dojímavé svedectvo lásky k ľudstvu a k iným náboženstvám. Svätý František by podľa nich nešiel k sultánovi ohlasovať evanjelium, a už vôbec by sa ho neusiloval obrátiť či ukázať mu falošnosť jeho náboženstva, ale výlučne viesť s ním dialóg: išiel by – ako sa to dnes bežne opakuje s nejakými banálnymi frázami –, aby niečo nekresťanom dal a niečo od nich aj dostal, ľudsky sa obohatil o poznanie iných náboženstiev a zároveň svoje kresťanské vyznanie dal do zátvoriek.

Niž nemôže byť falošnejšie a neuveriteľnejšie, ak príbeh stretnutia so sultánom porovnáme s historickými prameňmi. Sv. František vstúpil na islamské územie presvedčený, že bude čoskoro uväznený, keďže Malik-el-Kamil – známy ako „babylonský sultán“, ktorý vládol v Egypte – vydal edikt, v ktorom vypísal odmenu za vydanie každého kresťanského zajatca vo výške jedného zlatého bezanta.

Po tom, čo ho strážcovia uväznili a bili (hoci niektorí kronikári o tomto mlčia), bol svätec odvedený k sultánovi, pretože počas svojho väznenia neustále opakoval jediné arabské slovo, ktoré poznal: „sultán, sultán“. Pred Malik-el-Kamilom – „pyšným vojakom“, ako ho nazval Dante – však **sv. František**

neprejavil záujem o rovnocenný dialóg, ba dokonca ani o to, aby sa „obohatil“ o poznanie moslimského náboženstva a jeho spirituality.

František sa do debaty nepúšťal, ba považoval ju za úplne zbytočnú, pretože – ako nám správnu o tom odovzdal svätý Bonaventúra – hovoril, že by bolo márne ísť na to iba s rozumom, pretože ten stojí nižšie než viera, ale keďže moslimovia neprijali Sväté písmo, nedalo sa diskutovať ani odtiaľ (porov. *In Hexaemeron* XIX, č. 14). Čo teda urobil? Na otázku, kto ho poslal, **svätý František bez váhania odpovedal, že ho „neposlali ľudia, ale Najvyšší Boh, aby jemu a jeho ľudu ukázal cestu k spáse a hlásal evanjelium pravdy“** (FF 1173).

Slová, ktoré adresoval sultánovi, úplne jednoznačne vypovedajú o zámeroch svätca a o jeho postoji: zaujímala ho iba záchrana duší, najmä duše sultána, ktorý mohol do katolíckeho náboženstva priviesť nespočetné množstvo ľudí, ak nie celé národy.

Jusepe de Ribera, Svätý František z Assisi

zdroj: wikimedia commons

„Kázal Krista a ostatní, ktorí ho nasledovali“ (Par, XI)

Otázku pochopil básnik Dante, ktorý nám bez príkras vykreslil zmysel misie sv. Františka: ohlasovať Krista a katolícku Cirkev vyjadrenú parafrázou („*ostatní, ktorí nasledovali Krista*“).

Spomedzi všetkých verzií rozhovoru, ktoré sa v podstate zhodujú, vyberáme tú, ktorú nám odovzdal kronikár Ernoul, pokračovateľ histórie križiackych výprav od Guglielma z Týru. Pred sultánom, ktorý sa ich opýtal, či sa chcú stať Saracénmi a vyhnúť sa tak nepríjemným následkom, serafínsky otec odpovedal záporne a potom dodal: *„Ak neuveríš kresťanskému náboženstvu, vydáme tvoju dušu Bohu, lebo hovoríme pravdu, že ak zomrieš v tomto zákone, ktorý teraz vyznávaš, budeš zatratený a Boh nikdy nebude mať tvoju dušu. Práve z tohto dôvodu sme prišli k tebe.“*

Na rozdiel od dnešného jazyka, v ktorom sa vždy snažíme, dokonca aj za cenu teologickej a rétorickej rovnováhy za každú cenu nájsť „semienka pravdy“ v každom falošnom náboženstve a v každej mylnej ideológii a zároveň zachrániť každého pred pekelným odsúdením, **sv. František otvorene ukázal sultánovi klamstvo islamu a to, že riskuje večnú spásu, ak sa neobrátí.**

Hoci svätému Františkovi chýbal „pastoračný takt“, ktorý sa dnes tak veľmi odporúča v medzináboženskom dialógu, sultána oslovilo presvedčenie, s ktorým hovoril, horlivosť ducha, ktorú prejavil, a nebeská múdrosť,

ktorá z neho vyžarovala. Preto ho v prítomnosti svojich poradcov a islamských učencov ochotne vypočul, ba dokonca ho vyzval, aby zostal s ním, napriek nie príliš zmierlivému tónu Assisčana. Chudáčik z Assisi však veľmi opatrne ale jasne odpovedal a naznačil význam svojho poslania: *„Ak sa chceš so svojimi ľuďmi obrátiť ku Kristovi, ja pre lásku k nemu veľmi ochotne zostanem pri tebe. Ak však váhaš, či opustiť Mohamedov zákon pre vieru v Krista, daj príkaz zapáliť čo najväčší oheň: ja spolu s tvojimi kňazmi vstúpim do ohňa, takže aspoň uvidíš, ktorú vieru možno považovať za istejšiu a pevnejšiu.“* (FF 1174).

Skúšku ohňom, ktorú navrhoval svätý František, však sultán neprijal. Naopak, keď videl, že niektorí z jeho radcov okamžite zmizli, trpkو poznamenal, že neverí, že medzi jeho „kňazmi“ bude niekto ochotný vystaviť sa ohňu alebo mučeniu, aby dokázal pravdivosť svojej viery. Nesúhlasil ani s tým, aby sa sv. František sám vrhol do ohňa a tak dokázal pravdu katolicizmu tvrdiac, že ak by prijal katolícku vieru, došlo by k ľudovému povstaniu.

Islamskí učenci sa však zlomyseľne snažili sultána presvedčiť, aby nepočúval týchto mníchov a dokonca mu pripomenuli, že podľa islamského zákona kazateľom iných náboženstiev treba sťat hlavy. Na čo sultán obrátiac sa k františkánom odpovedal: *„Tentokrát pôjdem proti zákonu a nedám vám sťat hlavy. Bola by to ničomná odmena zabiť vás, ktorí ste vedome chceli čeliť smrti, aby ste zachránili moju dušu v rukách Pána Boha.“* (FF 2234).

Malik-el-Kamil, ohromený výnimočnosťou tohto muža, *„tak hlboko odlišného od ostatných“* (FF 422), mu chcel dať mnoho vzácnych vecí, ktoré však Chudáčik, „dychtiaci nie po svetských veciach, ale po spáse duší“ (FF 1174), odmietol. Požiadal iba o niečo na jedenie a nechal si – a dodnes sa to zachovalo v kláštore v Assisi – kostený roh orientálnej výroby, ktorý odvtedy svätý František používal na zvolávanie ľudí, keď chodil kázať do dedín. Sultán však ako prejav dobrej vôle dovolil bratom kázať na svojom území a poslal ich späť do križiackeho tábora za sprievodu eskorty, ktorá im umožnila vyhnúť sa prípadnému prenasledovaniu zo strany islamských vojakov.

Nieko by mohol namietat: Na čo boli dobré všetky tieto reči, keď sa nakoniec neobrátil ani sultán, ani nikto z jeho ľudí? Nie je práve táto epizóda dôkazom nezdaru tejto „tvrdej a čistej“ misijnej stratégie? Odpoveď na milosť a samotné obrátenie spočívajú zrejme v nepochopiteľnom tajomstve Božej vôle a ľudskej slobody a v tejto oblasti je ľudské hodnotenie nevyhnutne povrchné a približné.

Treba však povedať, že popri tých – ako Dante a blahoslavený Tomáš z Celana –, ktorí poukazovali na neúspech misie svätého Františka, iní videli pozitívne výsledky, hoci ukryté v tajomstve. Okrem toho, že sa vďaka nej istým spôsobom otvorila cesta pre františkánsku misiu vo Svätej zemi a v arabskom svete Blízkeho východu –, ktorú stále vykonáva slávna *Kustódia Svätej zeme* Menších bratov – iní svedkovia poukazovali na to, že samotný **sultán vôbec nezostal ľahostajný voči kázaniu svätého Františka**. Slávny kronikár Jakub z Vitry v liste pápežovi Honoriovi III. napísal, že **„sultán tajne prosil svätého Františka, aby sa modlil k Pánovi za neho, aby vďaka božskej inšpirácii vyznával náboženstvo, ktoré sa Bohu najviac páči“** (FF 2212).

Ak v Hlavnej legende svätý Bonaventúra napísal, že sv. František nenašiel v sultánovi „koreň skutočnej zbožnosti“ (FF 1174), v kázni o osobe svojho svätého zakladateľa napísal – na základe spomienok Fra Illuminata –, že sultán pripustil, že kresťanská viera je pravá a že hoci nemohol otvorene konvertovať, vždy

sa pridŕžiaval kresťanskej viery vtlačenej do jeho srdca (porov. FF 2701).

Fioretti idú ešte ďalej ako všetky ostatné svedectvá, keď píšú o výslovnej konverzii sultána, aj keď až v okamihu smrti. Podľa nich, keď sa svätý František chystal odísť, Malik-el-Kamil mu povedal, že chce konvertovať na kresťanskú vieru, ale v obave, že on a všetci bratia budú okamžite zabití, nevie, čo má robiť. Na to mu svätec povedal, že podľa Božieho zjavenia je lepšie, aby sa neobrátil hneď, ale bol vždy pripravený a pevný vo viere a zbožnosti, pretože pred jeho smrťou mu pošle dvoch bratov, aby ho pokrstili.

O mnoho rokov neskôr, keď už bol svätec mŕtvy a sultán sa chystal odovzdať svoju dušu Bohu, zjavil sa dvom bratom svätý František a požiadal ich, aby sa po mori vydali za sultánom. Sultán, ktorý celý čas veril tomuto sľubu, už varoval strážu, aby keď prídu, pustili k nemu mužov oblečených v hnedom habite opásanom hrubým povrazom. Títo sa takto bez problémov dostali k sultánovej posteli, poučili ho o katolíckej viere, pokrstili ho, a tak *„jeho duša bola zachránená vďaka zásluhám a modlitbám svätého Františka“* (FF 1856).

Zázraky, ktoré sa dejú, keď svätí, ako svätý František **pohŕdajúc svetom a ľudskými ohľadmi a ohlasujú Kristovu pravdu bez obáv, že sa to každému nebude páčiť** sú presvedčení, že slúžia iba Bohu.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/svaty-frantisek-z-assisi-predchodca-medzinabozenskeho-dialogu/>